

Tematisk gjennomgang av høringsuttalelsene og sekretariatets kommentarer og forslag til endring

Dette dokumentet inneholder sekretariatets vurderinger rundt hørings svar og forslag til endringer i utkast til forvaltningsplan for rovvilt i region 6. Høringsuttalelsene er her sortert tematisk, og ikke etter hvem som har kommet med dem.

Uttalelser med forslag som går ut over rovvilt nemndas ansvars- og myndighetsområde eller som naturlig ikke hører hjemme i forvaltningsplanen, blir kun nevnt innledningsvis, uten ytterligere kommentarer. Dette kan være uttalelser om det regionale bestandsmålet, om det skal være geografisk differensiert forvaltning eller ikke, forvaltning av kongeørn, inndeling av jaktområder for lisensfelling/kvotejakt, størrelsen på kvoter for lisensfelling/kvotejakt med mer.

Uttalelser med forslag som er innenfor rammene til forvaltningsplanen og/eller nemndas ansvars- og myndighetsområde er samlet i en egen bolk. Her er det bare de konkrete forslagene som blir svart opp av sekretariatet. De mer generelle høringsuttalelsene er likevel nevnt for å få et helhetsbilde på ulike uttalelser for de ulike temaene.

Nederst i dokumentet presenterer sekretariatet hvilke punkter vi mener nemnda bør ta stilling til, og konkrete forslag til endring i høringsutkastet.

Uttalelser utenom rammene til forvaltningsplanen og/eller nemndas ansvars- og myndighetsområde

Kvotejakt på gaupe

- Møre og Romsdal og Trøndelag Bondelag oppfordrer nemnda til å være svært tydelig i sin faglige begrunnelse for den årlige kvotetildelingen, slik at det blir mer krevende for Miljødirektoratet å endre kvotevedtak.
- Meråker kommune mener at det per i dag ikke gjennomføres tiltak som sikrer at det i kvotejakta blir tatt ut nok gaupe i områder med høy tetthet av familiegrupper.
- Fosen naturvernforening mener praksis med sammenslåing av kvotejaksområder for gaupe må avskaffes.
- Gjemnes og Tingvoll Bonde- og Småbrukarlag mener Tingvoll kommune må få kvotefri jakt på gaupe, og at nemndas mål om en jevn fordeling av gaupebestanden innenfor forvaltningsområdet er ikke nådd.
- Aktivt Rovdyrvern er uenig at det finnes kvotejakt på gaupe, og mener det bør avvikles. Mener det ikke er grunnlag for å tillate kvotefri jakt på gaupe i region 6 de kommende fem årene.
- Nord-Trøndelag Sau og Geit mener at kvoter for gaupe i enda større grad kan settes med bakgrunn i skade- og bestandssituasjonen.

Kongeørn og havørn

- Oppdal kommune mener planen må ha et eget kapittel om tiltak og forvaltning av kongeørn og havørn.
- Nord-Trøndelag Sau og Geit ber om at det innføres forvaltning av kongeørn generelt.
- Sør-Trøndelag Sau og Geit foreslår at det tas inn et eget kapittel om tiltak og forvaltning av kongeørn i den nye planen i påvente av at Stortinget vedtar egen forskrift om uttak av skadevoldende ørn.

Endring av bestandsmål

- Fosen naturvernforening mener bestandsmålet for gaupe er for lavt.
- Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk Nord-Trøndelag lokallag foreslår reduksjon i bestandsmål for jerv og bjørn.
- NOAH mener planen må legge opp til et bestandsnivå for hver art som garanterer den fastsatte målsetting som et minimum, ikke et maksimum.
- Nord-Trøndelag Sau og Geit ber nemnda anbefale ovenfor besluttede myndighet at bestandsmålet for bjørn i region 6 reduseres til 2 årlige ynglinger.

Forslag til bruk av FKT-midler/FKT-tiltak

- Nord-Trøndelag Sau og Geit mener det ikke bør være krav om kadaverhund for å kunne bruke akuttmidler til tilsyn, eller differensierte satser for med og uten godkjent kadaverhund.
- Fosen naturvernforening mener det bør stilles større krav til forebyggende tiltak, spesielt i en pågående skadesituasjon.
- Aktivt Rovdyrvern krever en grundig evaluering av ressursbruken, metode og manglende måloppnåelse knyttet til skadefelling på ulv i region 6.
- Fjord kommune mener forvaltninga bør lage en plan og utføre beregninger på om viltbestandene i forvaltningsområdet for jerv i Møre og Romsdal er tilstrekkelige for å dekke behovet deres.
- Fjord kommune mener forvaltninga bør også lage en plan på tiltak som gjør det mulig å ha beitedyr på beite i rovviltutsatte områder, samtidig som dyrevelferdskravene overholdes.
- Fjord kommune mener at dersom beite- og jaktrett innskrenkes som følge av rovviltpolitikken, skal de kompenseres økonomisk, hvor en i tillegg til økonomisk tap også tar høyde for tap av livskvalitet.

Forvaltningspraksis som gjelder skadefelling, bestandsregulering og ekstraordinære uttak

- Grong kommune ønsker stående skadefellingstillatelser når bestandsmålet for de ulike artene er oppnådd.
- Fosen naturvernforening mener terskelen for bruk av betinget skadefelling og ekstraordinære uttak må være høyere, spesielt dersom bestandsmålet ikke er nådd.
- NOAH mener lisensfelling og skadefelling av jerv må reduseres betydelig.
- Sør-Trøndelag Sau og Geit mener det bør bli enklere å ta ut jerv som forebyggende tiltak når bestandsmålet er nådd.

Annet

- Oppdal kommune mener planen må utdype mer om temaet rovvilterstatning og tiltak for å bedre rovvilterstatningsutmålingen, dokumentasjonskrav og tillit til normaltapsprosenter i Organisert beitebruk.
- Fosen naturvernforening mener det bør gjøres en ny vurdering av nemdas sammensetning med tanke på medlemmenes egeninteresser og habilitet.
- Nord-Trøndelag Sau og Geit ønsker flere dialogmøter med forvaltningen, også sammen med reindrift.
- Aktivt Rovdyrvern mener rovviltmyndene må stille motkrav til næringene om økt aksept og respekt for den ville naturen, og legge til rette for økt bruk av ikke-letale virkemidler for å styrke en bærekraftig sameksistens mellom beitedyr og rovdyr.

- Oppdal kommune mener kapittel 5 om «Virkemidler og tiltak i rovviltforvaltningen» må utvides med underkapittel om rovviltforvaltningens håndtering og oppfølging av rovviltforliket.

Uttalelser innenfor rammene til forvaltningsplanen og/eller nemndas ansvars- og myndighetsområde

Fokus og generelt innhold i planen

- Foreningen Våre Rovdyr mener forvaltningsplanen i svært liten grad tar hensyn til rovdyrenes biologiske behov eller faglig veiledning fra Miljødirektoratet. Planen vil øke konfliktene og redusere mulighetene for å nå bestandsmålene.
- Foreningen Våre Rovdyr mener at kapittel 6 om «Andre interesser og forhold rundt rovvilt» mangler vesentlige interesser som ønsker tilstedeværelse av rovdyr.
- Oppdal kommune savner informasjon om bestandsstatus for de ulike artene i planen. Synes ikke henvisning til Rovdata ikke er nok i dette tilfellet.
- Aktivt Rovdyrvern mener planen må ha mer fokus på nemndas ansvar for å bidra til bevaring av levedyktige bestander av alle de store rovdyrartene.
- Nord-Trøndelag Sau og Geit er fornøyd med at generell informasjon om rovviltforvaltning, statistikk og tall er kuttet ned og erstattet med henvisninger til eksterne, oppdaterte informasjonskilder. Ny plan formidler nemndas myndighet og handlingsrom på en bedre måte.
- Trøndelag Fylkeskommune mener det er positivt at forvaltningsplanen for rovvilt i region 6 Midt-Norge er kortet ned, og spisset mer mot rovviltnemndas ansvarsområde. Det bør sees på hva som kan gjøres for å redusere tapene som noen reinbeitedistrikt opplever.
- Overhalla kommune mener at innspillene kommunen hadde til revidering av rovviltplanen for region 6 tidligere i planprosessen, imøtekommes stort sett gjennom planen eller andre tiltak.
- Aktivt Rovdyrvern mener den geografisk differensierte forvaltningen ikke kan være utelukkende fokusert på reduksjon av beitedyr tap til rovdyr, men må inneholde klare føringer for hvordan rovdyrene skal kunne leve i sin naturlige utbredelse, uten å risikere konfrontasjoner med infrastruktur, beiteinteresser eller friluftinteresser (kapittel 1.3).
- Møre og Romsdal og Trøndelag Bondelag mener det er behov for en forsterkning i beskrivelsen av beitenæringas betydning regionalt og nasjonalt i kapittel 4 om «Utmarksbeite i region 6 Midt-Norge». Må synliggjøre potensialet for økt beitebruk i utmark i regionen bedre, samt sette dette i sammenheng med matberedskapen i Norge.
- Aktivt Rovdyrvern er uenig i at beiting med sau alene bidrar til naturmangfold, og viser til at det må være variasjon av beitedyr.
- Aktivt Rovdyrvern er uenig i at fordelene med utmarksbeite veier opp mot beitedyrs lidelse på beite, og at rovvilt utgjør den største enkeltårsaken til tap av sau på beite. Mener planen må å ha økt fokus på at det er langt flere tap på utmarksbeite som skyldes andre årsaker enn rovdyr.
- Naturvernforbundet i Møre og Romsdal og Trøndelag mener opplysninger om at beiting er bra for det biologiske mangfoldet i kulturmarka er unøyaktig, da det er ulik virkning av ulike beitedyr og skjøtsel. Ikke alltid best å øke beite fra sau for biologisk mangfold, men heller øke beite med andre dyrearter som for eksempel storfe, som klarer seg bedre mot rovvilt.

Sekretariatets kommentarer

I revideringen har rovviltnemnda hatt fokus på å korte ned planen slik at den hovedsakelig omtaler tema og informasjon som er nødvendig for å forstå rovviltnemndas myndighet og prioritering av midler. Mer generell bakgrunnsinformasjon om rovviltforvaltning og statistikk er erstattet med bruk av henvisninger og lenker til nettsider hvor det finnes oppdatert informasjon. Disse endringene har til hensikt å tydeliggjøre hva som er nemndas myndighet og handlingsrom. Planen har også fått en mer leservennlig utforming. Det vil ikke være hensiktsmessig at planen inneholder tall og fakta som oppdateres med korte mellomrom, for eksempel bestandsstatus. **Sekretariatet foreslår at bruken av eksterne lenker til oppdatert informasjon om rovviltforvaltning og statistikk opprettholdes.**

Videre mener sekretariatet at forvaltningsplanen det ikke er hensiktsmessig lange utgreiinger om rovdyrenes biologi og økologi, eller om beitenæringens betydning for bosetting, kulturlandskap og matproduksjonen, eller om alt av lovverk som indirekte berører rovviltforvaltningen og beitenæringen. Sekretariatet mener at forvaltningsplanen gir et kort, men godt, innblikk i rovviltnemndas ansvarsområder og myndighet, samtidig som den svarer opp de formelle kravene til innhold i rovviltforskriftens § 6. **Sekretariatet mener at tema utmarksbeite er beskrevet godt nok i høringsforslaget.**

Når det gjelder kommentarer på planens ensidige fokus på tap av husdyr og tamrein til rovvilt, mener sekretariatet at planen viser til at det er en rekke andre årsaker til tap på utmarksbeite, ikke bare til fredet rovvilt. Sekretariatet vurderer at det likevel vil være hensiktsmessig å tydeliggjøre at rovvilt ikke er den største tapsårsaken på utmarksbeite. Dette gjøres ved å inkludere tapstall fra Organisert beitebruk og Ressursregnskapet for reindrifta, og sette dette i sammenheng med tall over antall sau/lam og tamrein erstattet til fredet rovvilt de siste 10 årene. **Sekretariatet foreslår at planen tydeliggjør at rovvilt ikke er den største tapsårsaken på utmarksbeite.** Se sekretariatets forslag til endring nederst i dokumentet.

Forvaltningsområdene

Generelt

- Snåsa kommune ønsker ikke å avsette mer areal til forvaltningsområder for rovvilt i kommunen, og sier det ikke er akseptabelt å signalisere et større forvaltningsområde for bjørn.
- Foreningen Våre Rovdyr og Aktivt Rovdyrvern mener forvaltningsområdene bør overlape i større grad, utvides, og være mer sammenhengende. Nemnda bør unngå endringer som innskrenker eller oppstykker forvaltningsområdene for rovvilt.
- Rennebu kommune er positive til at Rennebu og Oppdal kommuner fremdeles er utelukkende beiteprioriterte områder i revidert plan, og støtter forslagene i høringsutkastet.
- Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk Nord-Trøndelag lokallag påpeker at dagens soneinndeling fører til at beitedyr og rovdyr må dele på de samme arealene, og at det tas for lite hensyn til reindriftas utfordringer.
- Naturvernforbundet i Møre og Romsdal og Trøndelag mener det ikke bør være utelukkende beiteprioriterte områder i regionen.
- Sør-Trøndelag Sau og Geit er fornøyd med at det ikke foreslås store endringer i forvaltningsområdene.
- Nord-Trøndelag Sau og Geit og Rovviltutvalget for Surnadal og Rindal kommuner støtter forslagene i høringsutkastet.

- Sør-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag er ikke enig i at Forollhogna ble tatt ut av forvaltningsområdet for jerv i 2018, og er ikke fornøyd med dagens forvaltningsområde for jerv.
- Nord-Trøndelag Sau og Geit mener det ikke må gjøres endringer i forvaltningsområdet for jerv som øker roviltpresset nord i regionen.
- Verneområdestyret for Trollheimen ønsker en videreføring av at Trollheimen holdes utenfor forvaltningsområdet for gaupe.

Bjørn – konkrete forslag

- Foreningen Våre Rovdyr mener forvaltningsområdet for bjørn bør utvides til også å inkludere tilgrensende områder hvor det forekommer bjørn.
- Aktivt Rovdyrvern, NOAH og Naturvernforbundet i Møre og Romsdal og Trøndelag mener forvaltningsområdet for bjørn må utvides slik at hele Snåsa kommune inkluderes, slik som før reduksjonen i 2013. Grensen langs E6 må flyttes til fjellene vestover.

Gaupe – konkrete forslag

- Gjemnes og Tingvoll Bonde- og Småbrukarlag og Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag ønsker at Tingvoll kommune tas ut av forvaltningsområdet for gaupe. Foreslår at den nye grensa flyttes fra Sunndalsfjorden til Halsafjorden, og følger denne inn til Ålvundfjorden og over Ålvundeidet til Sunndalsfjorden.
- Aktivt Rovdyrvern mener hele Sunndal kommune må innlemmes i forvaltningsområdet for gaupe.

Jerv – konkrete forslag

- Verneområdestyret for Trollheimen ønsker at Trollheimen tas ut av forvaltningsområdet for jerv.
- Foreningen Våre Rovdyr, Aktivt Rovdyrvern, Naturvernforbundet i Møre og Romsdal og Trøndelag og Rauma kommune mener forvaltningsområdet for jerv i Møre og Romsdal må utvides.
- Naturvernforbundet i Møre og Romsdal og Trøndelag mener øst/nordgrensa for forvaltningsområdet for jerv i Møre og Romsdal/sørlige deler av Trøndelag bør følge E6 og Rv. 70.
- Aktivt Rovdyrvern og NOAH mener Øvre Sunndal og Forollhogna må tas inn i forvaltningsområdet for jerv igjen.
- NOAH mener også at Åmotsdalen i Trøndelag og andre områder som blir jevnlig brukt av jerv i Møre og Romsdal må innlemmes i forvaltningsområdet for jerv.
- Oppdal kommune mener hele Sunndal kommune må tas ut av forvaltningsområdet for jerv (tillegg til Lesja og Dovre kommuner i region 3).
- Fjord kommune mener hele Herdalen/Geiranger landskapsvern-/verdensarvområde og Tasjorden-Reindalen landskapsvernområde bør være utenfor forvaltningsområdet for jerv. Også området mellom Rv. 63 mellom Valldal og Åndalsnes må tas ut av forvaltningsområdet for jerv.

Sekretariatets kommentarer

Sekretariatet kan ikke se at det har kommet inn forslag til endring i forvaltningsområdene for rovvilt i region 6 Midt-Norge som ikke er kommet fram tidligere i revideringsprosessen. Vi viser til sekretariatets vurderinger og forslag til eventuelle endringer i forvaltningsområdene i

saksframlegget til nemndsmøtet 26. mai 2023¹, hvor nemnda vedtok forslag til forvaltningsområdene i høringsutkastet. **Sekretariatet foreslår at nemndas forslag til forvaltningsområder i høringsutkastet videreføres.**

Forebyggende og konfliktdempende tiltak og midler

- Møre og Romsdal og Trøndelag Bondelag foreslår at planen må fastsette et årlig møte med beitenæringa og fagorganisasjonene like etter beitesesongen er avsluttet for å drøfte mulige prosjekter som nemnda kan søke dekket av prosjektmidler fra Miljødirektoratet. Dette kan for eksempel være opplæring av personell som kan avlaste beitebrukerfamilien med ekstraordinært tilsyn, flere kadaverhundekvipasjer og øke interessen og muligheten for innsamling av DNA-prøver fra bjørn.
- Grong kommune ønsker årlige møter mellom interesseorganisasjoner og forvaltningen for blant annet å oppnå felles forståelse når det gjelder metoder, ressursbruk og resultater i forbindelse med bestandsdata, samt årlige møter mellom nemnda og svensk forvaltning for å oppnå et styrket grunnlagsmateriale før oppdatering av bestandstall.
- Grong kommune mener planen bør ha fokus på videre arbeid med nye verktøy i det forebyggende arbeidet, herunder droner.
- Rennebu kommune mener det er viktig å prioritere midler på tiltak som bidrar til å styrke, videreutvikle og effektivisere de kommunale og interkommunale skadefellingsarbeidet for en mer rask og effektiv skadefelling.
- Aktivt Rovdyrvern etterlyser forslag fra nemnda til hvordan FKT-midler kan brukes til for eksempel mestringskurs, oppfølging og informasjon til de som opplever frykt for rovdyr.
- Nord-Trøndelag Sau og Geit mener det må være bedre samsvar mellom målsettingene til planen og bruk av FKT-midler. Ønsker mer midler til akutt-tiltak og mindre til planlagte tiltak. FKT bør ikke begrense beite i beiteprioriterte områder. Støtter at tiltak ikke skal være skadeforskyvende og at hele beitelag og distrikt prioriteres.
- Nord-Trøndelag Sau og Geit mener at de som stiller midler til disposisjon for kunnskapsformidling, må ta ansvaret for at formidlingen de finansierer er balansert og i tråd med målsettingen. Viktig med tiltak som avklarer tapsforhold på beite. Opptatt av å styrke kommunale skadefellingslag, og effektiv bestandsregulering.
- NOAH mener det bør være et overordnet mål om å legge til rette for aksept og toleranse for rovdyr, og et mye større fokus på ikke-letale forebyggende tiltak i rovwiltforvaltningen. Konfliktdemping bør være fokusert på å skape aksept og toleranse for rovdirene, noe som krever en kunnskapsbasert tilnærming, god forståelse for konflikten og hvilke tiltak som er mest effektive for å legge til rette for sameksistens.
- Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk Nord-Trøndelag lokallag mener forvaltningsplanen må ha økt fokus på effektiv skadefelling som det viktigste forebyggende tiltaket, herunder raske skadefellingstillatelser og økte ressurser til de kommunale skadefellingslagene.
- Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk Nord-Trøndelag lokallag mener nemnda må legge til rette for bedre bestandsregulering og økt tillitt til bestandsregistrering.
- Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk Nord-Trøndelag lokallag mener ny plan må inneholde realistiske tiltak som kan redusere tap av tamrein
- Rovwiltutvalget for Surnadal og Rindal kommuner mener nemndas prioriteringer for bruk av FKT-midler ser fornuftige ut.

¹ Møtereferat 26. mai 2023, rovwiltnemnda i region 6 Midt-Norge:

<https://www.statsforvalteren.no/contentassets/c3e097f4905b4feebe3ea6deae87db9a/protokoll---mote-i-rowwiltnemnda-region-6---26.-mai-2023.pdf>

- Aktivt Rovdyrvern mener nemnda bør i større grad bidra til prosjekter som avklarer tapsårsaker på utmarksbeite, spesielt i områder med 10 % tap eller mer.
- Aktivt Rovdyrvern mener at en større andel av FKT-midlene bør gå til utprøving av nye metoder for overvåkning/gjeting av beitedyrene, samt innhenting av erfaring/kunnskap om ikke-letale tiltak for å hindre rovdyrskader på tamdyr.
- Overhalla kommune mener kommunikasjon blant annet rundt tema som oppfatning av størrelse på bestandene, er av såpass stor betydning for konfliktnivået at planen burde inneholdt et tiltak der rovviltnemnda har ansvar for å arrangere dialogmøter med ulike organisasjoner og forvaltningen.
- Overhalla kommune mener at i og med at Norge og Sverige til dels har en felles bjørnebestand, er det naturlig at forvaltningsplanen har tiltak knyttet til dialog mellom rovviltregion 6 og naboregionene i Sverige om forvaltning av bjørn i grenseområdene.
- Sør-Trøndelag Sau og Geit understreker at det er viktig med nok FKT-midler, at disse bidrar til å redusere tap og at de ikke brukes skadeforskyvende. Mener det bør bevilges mer midler til de (inter)kommunale skadefellingslagene.

Sekretariatets kommentarer

Basert på høringsuttalelsene, virker det som de fleste ikke har noe å innvende på nemndas hovedprioriteringer til bruk av forebyggende og konfliktdepende midler. Det er flere som kommer med forslag til prosjekter innenfor disse hovedprioriteringene som nemnda bør støtte, eller ønsker at nemnda prioriterer noen av punktene over andre. Når det kommer til konkrete prosjekter, er dette gode innspill på generelt grunnlag. Forvaltningsplanen skal kun legge føringer for prioritering av midlene på et overordnet nivå. Det er derfor ikke aktuelt å omtale konkrete forskningsprosjekter og lignende i selve forvaltningsplanen, da dette avgjøres i årlige vedtak av nemnda ut fra enhver tid gjeldende situasjon og budsjett i regionen. **Sekretariatet foreslår at nemndas hovedprioriteringer for forebyggende og konfliktdepende tiltak beholdes og videreføres.**

Det er også kommet inn uttalelser som etterlyser at planen omtaler møter og treffpunkter mellom rovviltnemnda og ulike interessefelt, samt plan for møter mellom de ulike nemndene for å sikre samarbeid på tvers av regioner. Sekretariatet mener det er uklokt at forvaltningsplanen legger føringer for møtevirksomhet, da dette vil være situasjonsavhengig. Likevel bør planen inneholde noe om hvordan nemnda jobber og treffes gjennom året, og hvor publikum kan finne informasjon om nemndas møtevirksomhet, saksdokumenter og møtereferater. **Sekretariatet foreslår at planen inkluderer info om nemndsarbeid og hvor en finner informasjon om møter og møtereferater.** Se sekretariatets forslag til tekst og plassering nederst i dokumentet.

Skadefelling og bestandsregulering

- Møre og Romsdal og Trøndelag Bondelag ønsker tydeligere konkretisering av hvilke forhold som nemnda mener bør utløse ekstraordinære uttak og/eller innsats fra SNO til oppfylling av lisenskvote. Foreslår at setningen «Rovviltnemnda ønsker en tettere dialog med Miljødirektoratet om ekstraordinære uttak» om bestandsregulering på side 9 erstattes med «Rovviltnemnda ønsker en tettere dialog med Miljødirektoratet om ekstraordinære tiltak og forutsetninger for disse».
- Møre og Romsdal og Trøndelag Bondelag mener forvaltningsplanen bør inneholde eller åpne for en tiltaksstrategi for hvordan en skal få jervebestanden ned på bestandsmålet og holde bestandsmålet så nært bestandsmålet som mulig.

- Møre og Romsdal og Trøndelag Bondelag støtter prinsippene for kvotejakt på gaupe som beskrevet i forvaltningsplanen.
- Aktivt Rovdyrvern og Naturvernforbundet i Møre og Romsdal og Trøndelag er uenig i nemndas mål om maks to jerveynglinger per reinbeitedistrikt, og krever grundig konsekvensutredning av dette før det tas med i planen.
- Aktivt Rovdyrvern forventer at rovviltnemndene fremlegger en tydelig, fagbegrunnet strategi i forvaltningsplanen for hvordan regionen skal ivareta binner og unger, og hvordan bestandsmål for bjørn skal nås innen 2030. Krever også en plan for å ivareta en stabil jerve- og gaupebestand.
- Aktivt Rovdyrvern og Naturvernforbundet i Møre og Romsdal og Trøndelag ber om at dusørordning for funn av nye jervehi avskaffes.
- Aktivt Rovdyrvern mener planens punkt om bestandsovervåkning bør inneholde en redegjørelse for hvordan overvåkingen kan brukes til å utvikle akutte og langsiktige strategier for å styrke rovdyrbestandenes helsestatus, utbredelse og overlevelsesmuligheter i regionen. Press om å redusere gaupebestanden må møtes med bedre og gunstigere ikke-letale løsninger.
- Aktivt Rovdyrvern mener planen også bør si noe om tiltak for å få bestandene opp på bestandsmål, ikke bare om tiltak for å regulere ned bestandene. Nemnda må lage en plan for lisenskvote for jerv som ikke bringer jerven under bestandsmål.
- Aktivt Rovdyrvern mener det ikke bør fattes vedtak om lisensfelling av ulv i region 6, og at skadefelling av skadevoldende individer er riktig virkemiddel. De mener også at nemnda ikke bør anbefale kvoter ovenfor Miljødirektoratet dersom bestandsmålene ikke er nådd.
- Aktivt Rovdyrvern mener nemnda ikke bør anbefale ekstraordinære uttak av bjørn, spesielt ikke binner.
- Aktivt Rovdyrvern mener planen må si noe om metode for hvordan oppdaterte, reelle bestandstall skal legges til grunn for kvotefastsettelse.
- Aktivt Rovdyrvern mener forvaltningsplanen bør inneholde en klar, tidfestet strategi for hvordan og når rovdyrartene som i dag ligger under regionalt bestandsmål, skal komme opp på bestandsmålet.
- Nord-Trøndelag Sau og Geit støtter nemndas mål om at det ikke bør være mer enn to jerveynglinger per reinbeitedistrikt.
- Nord-Trøndelag Sau og Geit støtter at nemnda vil fortsette å signalisere ovenfor Miljødirektoratet hvilke områder og arter som bør prioriteres for lisensfelling/kvotejakt og ekstraordinære uttak.
- Trøndelag Fylkeskommune mener rovviltnemnda bør klargjøre hvordan punktet om maksimum to årlige ynglinger innenfor reinbeitedistrikt i forvaltningsområdet for jerv skal følges opp.
- NOAH mener planen bør si at binner og binner med unger skal unntas fra skadefelling og lisensfelling i region 6.
- NOAH mener forvaltningsplanen bør inkludere et mål om at rovdyrartene skal komme ut av status som truede arter, og en beskrivelse av hvordan og når man vil oppnå dette målet.
- Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk Nord-Trøndelag lokallag mener det bør ikke være mer enn én jerveyngling per reinbeitedistrikt, og at det er viktig med tidlige uttak av jerv, også før lisensfellingsperioden går ut.
- Naturvernforbundet i Møre og Romsdal og Trøndelag synes det er bra at planen presiserer at ekstraordinære uttak ikke er en ordning for å ta ut gjenværende lisenskvote.

- Rovviltutvalget for Surnadal og Rindal kommuner mener jerv i prioritert beiteområde bør fortrinnsvis tas ut før yngling for å unngå hiuttak.
- Rovviltutvalget for Surnadal og Rindal kommuner mener forvaltningsplanen bør ha med at det alltid er en ambisjon at bestandsmålet for jerv skal nås, enten man ligger over eller under, og at vedtatt kvote skal felles enten ved lisensfelling eller gjennom uttak utført av SNO.

Sekretariatets kommentarer

Forvaltningsplanen har et eget kapittel som omhandler rovvilt i region 6, og et eget underkapittel om bestandsregulering, herunder kvotejakt på gaupe og lisensfelling av jerv, bjørn og ulv. Her finnes det også informasjon om fellingsformen «ekstraordinære uttak», og nemndas rolle i denne sammenhengen. Skadefelling regnes ikke som bestandsregulering, og er tatt med under kapitlet «Virkemidler og tiltak i rovviltforvaltningen». Rovviltnemnda har ikke myndighet til å bestemme terskler for skadefelling utover føringer som følge av den geografiske differensierte forvaltningen. Disse sier at det skal være lavere terskel for skadefelling i beiteprioriterte områder enn i forvaltningsområdene for rovvilt.

Når det gjelder uttalelser om at planen har for mye fokus på å regulere bestandene ned på bestandsmål, og ikke hvordan nemnda kan bidra til at bestandene økes opp på bestandsmål, mener sekretariatet at planen tar høyde for begge tilfellene. Planen viser til at nemnda har ansvar for å legge til rette for at bestandsmålene oppnås, og at dette er et av målene til forvaltningsplanen. Nemndas virkemidler for å oppnå dette er gjennom fastsetting av kvoter for kvotejakt og lisensfelling, tildeling av FKT-midler og gjennom å etablere forvaltningsområder for rovvilt. Sekretariatet ønsker å presisere at bestandsregulering betyr ikke utelukkende å regulere bestandene *ned*, men også regulere de slik at bestandene økes eller holdes stabile. Dette kan gjøres ved å fatte lavere kvoter eller å sette kvoten i null i enkelte kvote- eller lisensjaktområder, eventuelt å ikke åpne for kvote- eller lisensjakt i det hele tatt. Videre vil bruk av FKT-midler kunne bidra til at det i enkelte situasjoner blir mindre behov for skadefelling. **Sekretariatet mener planen i utgangspunktet er dekkende nok på dette med virkemidler for å regulere bestandene, men foreslår en presisering om at bestandsregulering innebærer både å øke og redusere bestandene.** Se forslag til endring i tekst nederst i dokumentet.

Det er flere uttalelser som peker på dette med ekstraordinære uttak, blant annet å konkretisere hvilke forhold nemnda mener bør utløse ekstraordinære uttak. **Sekretariatet foreslår at planen kan presisere hvilke momenter nemnda vurderer i sine anbefalinger til ekstraordinære uttak ovenfor Miljødirektoratet.** Se forslag til endring i tekst nederst i dokumentet.

Når det gjelder nemndas mål om at det bør være maksimum to jerveynglinger per reinbeitedistrikt, ble dette tatt med i utkast til revidert forvaltningsplan med bakgrunn i innspill fra reindriftsorganisasjonene. Sekretariatet vurderer at dette målet er en tydeliggjøring av rovviltnemndas forvaltningspraksis når det kommer til kvotestørrelser og fordeling av disse, og vil ikke føre til betydelige endringer i nemndas forvaltning av jervebestanden. Målet om maks to jerveynglinger per reinbeitedistrikt vil være et viktig verktøy for nemnda i tilfeller hvor de anbefaler kvoter og/eller ekstraordinære uttak ovenfor Miljødirektoratet. **Sekretariatet foreslår at målet om maks to jerveynglinger per reinbeitedistrikt videreføres.**

Samordning av rovviltforvaltning på tvers av regioner og den sørvestlige jervebestanden

- Foreningen Våre Rovdyr og NOAH mener rovviltnemnda bør følge opp at forvaltningsområdet for jerv i region 3 Oppland, region 5 Hedmark og region 6 Midt-Norge i større grad koordineres til en felles sone med korridorer for vandring.
- Oppdal kommune ønsker samarbeid mellom region 3 og region 6 slik at Lesja, Dovre og hele Sunndal kommuner blir beiteprioritert område med tanke på jerv.
- Aktivt Rovdyrvern er enig i nemnda om at den sørvestlige jervebestanden bør forvaltes som én sone i samarbeid med region 3.
- Aktivt Rovdyrvern mener planen bør inneholde mål for å ta vare på den sørvestlige jervebestanden.
- Trøndelag Fylkeskommune støtter at det skal jobbes for felles forvaltning av den sørnorske jervebestanden, med felles jervesone og felles bestandsmål.
- NOAH mener at det bør tas inn i planen at viktige genetiske individer av jerv blir unntatt skadefelling og lisensfelling.
- Naturvernforbundet i Møre og Romsdal og Trøndelag mener planen må legge føringer for regionens ansvar for den sørvestlige jervebestanden, for eksempel hensynta genetikken ved skadefelling, tillate vandring av jerv mellom forvaltningsområdene og samarbeid mellom regionene før kvotefastsetting for lisensfelling.
- Rauma kommune mener det er fornuftig med samarbeid på tvers av regioner, men en dårlig løsning kun for å slippe unna dårlig forvaltning i egen region.

Sekretariatets kommentarer

Når det gjelder koordinering av forvaltningsområdet for rovvilt på tvers av regioner, sier rovviltforskriften at nemndene skal sende forslag til forvaltningsplaner på høring hos tilgrensende regioner. Forskriften legger også føringer hvordan eventuelle uenigheter mellom nemndene om utforming av forvaltningsområdene skal håndteres.

Når det kommer til spørsmålet om felles jervesone og felles forvaltning av den sørvestlige jervebestanden mellom region 6 og region 3, har rovviltnemnda i region 6 signalisert at de ønsker et forpliktende samarbeid med region 3 Oppland om en felles jervesone og felles forvaltning av den sørvestlige jervebestanden. Nemnda i region 6 har sendt en henvendelse til nemnda i region 3 Oppland og bedt om tilbakemelding på hva de tenker om en slik ordning. Dersom region 3 er interesserte, må nemndene i region 3 og 6 ta saken videre til Klima- og miljødepartementet (KLD) for avklaring – og dersom KLD tenker det er en god plan - forskriftendring.

I noen av høringssvarene er det uttrykt bekymring over den genetiske statusen til den sørvestlige jervebestanden, og forslag om at det må utarbeides egne føringer for å ta vare på den sørvestlige jervebestanden. NINA Rapport 1255² gir bakgrunnsinformasjon om økologi, bestandsstatus og genetikk hos jerv i Sør-Norge. Rapporten viser til at jerven i Sør-Skandinavia er delt inn i to genetiske delbestander, geografisk fordelt henholdsvis øst og vest for Rv. 3 i Østerdalen. Undersøkelser viser at det har vært tilstrekkelig genflyt fra øst (koblet til de svenske og nordlige skandinaviske bestandene) mot vest til at innavl er unngått. Dette har også ført til en reduksjon i genetisk differensiering i den vestlige delen av bestanden. Det er derimot fortsatt noen genotyper (to mikroalleler) som hovedsakelig finnes i den vestlige

² NINA Rapport 1255 – Samordning av forvaltning av jerv i Sør-Norge, en kunnskapsoversikt: <http://hdl.handle.net/11250/2399480>

delen av den sørnorske jervebestanden. Det er bare noen få individer som har disse genotypene øst for Østerdalen. Sekretariatet vurderer at forvaltningsområdene for jerv i Møre og Romsdal og Oppland, med tilhørende bestandsmål på til sammen 10 årlige ynglinger (mål om 7 årlige ynglinger i Oppland og 3 årlige ynglinger i Møre og Romsdal), sikrer overlevelse av den sørvestlige jervebestanden. Videre vurderer sekretariatet at vandringsen mellom øst og vest er og har vært tilstrekkelig for at den sørvestlige jervebestanden ikke blir genetisk isolert fra den øvrige jervebestanden i Norge og Skandinavia.

Retningslinjer for kalvingsområder tamrein

- Aktivt Rovdyrvern er uenig i retningslinjene om forvaltning av rovvilt i kalvingsområder for tamrein, unntatt punktet om bruk av FKT-midler til å forhindre tap til rovvilt i kalvingsområdene.
- Nord-Trøndelag Sau og Geit mener kalvingsområder for tamrein må vernes for rovvilt.
- Folkeaksjonen ny rovviltpolitikk Nord-Trøndelag lokallag mener reindrifta må få tilgang til å ta ut bjørn som utgjør skadepotensial i kalvingsområder.

Sekretariatets kommentarer

Retningslinjene for forvaltning av rovvilt i kalvingsområder for tamrein er et forsøk på å ivareta intensjonen i punkt 2.2.912 i rovviltforliket av 2011. Dette punktet slår fast at det ikke skal være rovvilt som representerer et skadepotensial i prioriterte beiteområder for husdyr og kalvingsområder for tamrein. Samtidig er det viktig å påpeke at nemnda verken har myndighet til å iverksette skadefelling eller vedta ekstraordinære uttak av rovvilt. Dette kan føre til at retningslinjene skaper forventninger som ikke kan innfris. Nemnda har likevel valgt å beholde retningslinjene, slik at de kan brukes som et verktøy i nemndas anbefalinger ovenfor Miljødirektoratet rundt ekstraordinære uttak av rovvilt, og for å signalisere til reindrifta at det er et mål for nemnda å hensynta kalvingsområdene i reindrifta. Sekretariatet støtter denne vurderingen. **Sekretariatet foreslår at retningslinjer om forvaltning av rovvilt i kalvingsområder for tamrein beholdes.**

Sekretariatets forslag til endringer av høringsutkastet

- Sekretariatet foreslår at kapittel 6 om «Andre interesser og forhold rundt rovvilt» må styrkes slik at flere interesser synliggjøres.

Sekretariatets forslag til endring i kapittel 6, side 18 (endringer markert i gult):

6.1 Psykososiale forhold

Tilstedeværelse av store rovdyr kan skape usikkerhet og direkte frykt hos en del mennesker, og påvirke enkeltpersoners hverdag. På den annen side kan rovdyr representere naturopplevelse og glede for andre deler av befolkningen. Å kunne oppleve natur der det også er rovdyr, vil representere en verdi for mange. Videre kan rovdyr være et viktig element for de som driver med naturbasert reiseliv, naturfotografering eller andre næringer som baserer seg på å formidle og profilere natur.

For de som opplever frykt/uro knyttet til rovvilt vil dette i hovedsak dreie seg om begrensninger i bruk av nærområde til skolevei og lek, men også begrensninger i bruk av utmarka i rekreasjonssammenheng. Dette gjelder først og fremst frykt/uro knyttet til forekomst av ulv og bjørn. Selv om det ikke er mål om yngling av ulv i region 6, kan streifdyr forekomme. Erfaringer har vist at disse artene, spesielt de som forårsaker skader på beitedyr eller opptrer i nærheten av bebyggelse over tid, kan skape usikkerhet og frykt hos de som bor i området. Norsk institutt for naturforskning (NINA) har utviklet en håndbok som består av praktiske råd og et tilhørende vitenskapelig kunnskapsgrunnlag basert på en rekke tverrfaglige studier om menneskers bekymring og frykt for å møte spesielt bjørn og ulv i naturen.

Rovdyr i beiteområdene kan medføre en betydelig psykisk belastning for dyreeiere som opplever tap til rovvilt. Dette vil variere mye fra person til person, og ut fra skadeomfang og varighet på skadesituasjonen. For dyreeiere som opplever vedvarende rovviltbelastning over lang tid, vil det være en risiko for at de velger å legge ned driften, eller det kan være vanskelig å få etterkommere til å ta over.

- Det er behov for å presisere i planen at nemnda ikke har myndighet til å endre på bestandsmålene. Planen bør også forklare sammenhengen mellom bestandsmål og rødlistestatus.

Sekretariatets forslag til endring i kapittel 3.1, første avsnitt, side 8 (endringer markert i gult):

3.1 Bestandsmål

Hver region er av Stortinget tildelt bestandsmål for de artene som skal yngle innenfor regionen. De regionale rovviltnemndene har ikke myndighet til å endre på bestandsmålene de er tildelt. I region 6 Midt-Norge er det mål om yngling av bjørn, gaupe og jerv. De regionale bestandsmålene er satt som årlige ynglinger, og forvaltningen skal forsøke å komme nærmest mulig bestandsmålene hvert år. Bestandsmålene skal fortrinnsvis oppnås innenfor forvaltningsområdet for arten. Alle ynglinger - uavhengig om de befinner seg innenfor eller utenfor forvaltningsområdene - telles med når det kommer til å oppnå bestandsmålene.

For region 6 Midt-Norge er bestandsmålene

- 3 årlige ynglinger av bjørn
- 12 årlige ynglinger av gaupe
- 10 årlige ynglinger av jerv, med fylkesvise bestandsmål fordelt slik:
  - 7 årlige ynglinger i Trøndelag
  - 3 årlige ynglinger i Møre og Romsdal
- Det er ikke et nasjonalt mål om å etablere ulv i region 6
- Kongeørn skal hekke over hele landet og har ikke regionale bestandsmål som forvaltes av rovviltnemndene.

Ifølge Artsdatabankens rødlistevurdering fra 2021 er både bjørn, jerv, gaupe og ulv arter som har stor risiko for å dø ut i Norge³. Rødlistestatusen for disse artene skyldes hovedsakelig få reproduserende individer. Med de fastsatte bestandsmålene for bjørn, jerv, gaupe og ulv i Norge, har ikke disse artene muligheter for å forbedre sin rødlistestatus. For at de store rovdirene skal forbedre sin status på rødlisten, må mest sannsynlig det nasjonale bestandsmålet økes, noe som er opp til Stortinget å bestemme.

- Planen bør klargjøre hvordan punktet om maksimum to jerveynglinger innenfor hvert reinbeitedistrikt skal følges opp. I tillegg kan planen presisere at regulering av bestander betyr både å øke og redusere en bestand.

Sekretariatets forslag til endring i kapittel 3.3, side 8 og 9 (endringer markert i gult):

3.3 Bestandsregulering

Rovviltnemnda skal bidra til oppnåelsen av fastsatte bestandsmål og den todelte målsettingen ved å blant annet regulere rovviltbestandene. **Bestandsregulering innebærer både å øke og redusere bestandene.** For å regulere bestandene av bjørn, jerv og ulv har vi fellingsformen lisensfelling og for gaupe har vi kvotejakt. Fastsettelse av kvote for felling og områder for felling skal baseres på bestandsstatus og -utvikling for de ulike artene, en grunnleggende vurdering av skadebildet tidligere år og skadepotensialet fremover i tid. For å hindre for store uttak av reproduktive hunndyr, settes det egne hunndyrkvoter i både lisensfelling og kvotejakt. Forvaltningssystemet i Norge er tilrettelagt slik at felling i størst mulig grad kan utøves av lokalkjente og lokalt tilknyttede jegere. I tillegg er det mulig å regulere bestandene gjennom ekstraordinære uttak. Se vedlegg 5 for en oversikt over blant annet start- og sluttdatoer for lisensfelling og kvotejakt på de ulike rovviltartene gjennom året.

Rovviltnemnda har som ambisjon at både gaupe- og jervebestanden skal være jevnt fordelt innenfor sitt respektive forvaltningsområde. Antall jerveynglinger i hvert reinbeitedistrikt innenfor forvaltningsområdet for jerv bør ikke overskride to ynglinger.

Målet om en jevn fordeling av gaupe- og jervebestanden innenfor sitt respektive forvaltningsområde, og maks to jerveynglinger per reinbeitedistrikt, følges opp av nemnda gjennom fastsetting av kvoter for kvotejakt på gaupe og lisensfelling av jerv, og fordeling av disse mellom ulike kvote- og lisensfellingsområder. Målet legger også føringer for hvilke områder og arter nemnda signaliserer ovenfor Miljødirektoratet at skal prioriteres for ekstraordinære uttak

³ Norsk rødliste for arter 2021: <https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>

Når bestandene ligger over regionalt bestandsmål, og tiltak som lisensfelling og kvotejakt ikke gir tilfredsstillende resultat, mangler rovviltnemnda handlingsrom og ytterlige forvaltningstiltak. Rovviltnemnda tar derfor årlig initiativ ovenfor Miljødirektoratet, som har ansvar for å vurdere hvor og hvordan ekstraordinære uttak skal prioriteres. Det er Miljødirektoratet som har myndighet til å fatte vedtak om ekstraordinære uttak, men vurderingen skal skje i dialog med rovviltnemndene. Rovviltnemnda ønsker en tettere dialog med Miljødirektoratet om ekstraordinære uttak. Les mer om ekstraordinære uttak i kapittel 3.3.3.

- Planen bør presisere at rovvilt ikke er den største årsaken til tap av husdyr og tamrein på beite. Sekretariatet foreslår å vise til tapstall for regionen fra Organisert beitebruk (OBB) og tall for antall erstatta sau og lam som tapt til fredet rovvilt, samt tall fra Ressursregnskapet for reindriften og antall tamrein erstattet som tapt til fredet rovvilt. I tillegg foreslår sekretariatet å fjerne setningen «I forarbeidene til dyrevelferdsloven vises det til at rovvilt utgjør den største enkeltårsaken til tap av sau på beite» i kapittel 6.2 på side 18, da vi ikke klarer å finne igjen dette i forarbeidene, og fordi vi mener denne opplysningen er feil/utdatert.

Sekretariatets forslag til endring i kapittel 4.3, første avsnitt, side 11 (endringer markert i gult):

Det er store variasjoner i tap av husdyr mellom region, beitelag og beiteområder fra år til år. Noen beitebrukere og områder opplever høye tap kun enkelte år, men andre opplever høye tap over flere år. Det er mange årsaker til tap av husdyr på utmarksbeite. Tall fra Organisert beitebruk og Rovbase gir et godt bilde på hvor stor andel av sau/lam tapt på utmarksbeite staten mener er tapt til fredet rovvilt. Tall fra Organisert beitebruk viser de totale tapstallene uavhengig av årsak, mens tall fra Rovbase viser antall sau/lam erstattet tapt til fredet rovvilt. Tallene fra Rovbase inkluderer både antall sau/lam påvist tapt til fredet rovvilt og antall sau/lam sannsynliggjort tapt til fredet rovvilt, det vil si tap hvor det er 50% eller større sannsynlighet er tapt til fredet rovvilt. For region 6 Midt-Norge i perioden 2012 – 2022, erstattes årlig om lag 28 % av alle tapte sau/lam som tapt til fredet rovvilt. Det øvrige tapet på 72 % skyldes en rekke andre årsaker, deriblant ulykker, sykdom og naturgitte forhold som de viktigste. Storfehold og geitehold har i liten grad hatt problemer med rovvilt.

Reindrifta er en arealkrevende utmarksnæring som er utsatt for påvirkning fra flere hold, og som er prisgitt de til enhver tid naturgitte forhold. For reindrifta i region 6 er det tre hovedutfordringer som skiller seg ut, hvor tap av tamrein til fredet rovvilt er en av disse. Tall fra Ressursregnskapet for reindriften og Rovbase i perioden 2011/12 – 2021/22 (reindriftsåret starter 1. april hvert år), viser at om lag 40 % av tamrein tapt på beite årlig erstattes som tapt til fredet rovvilt. Tapstallene viser at utfordringene med tap til rovvilt er størst i nordre deler av Trøndelag, og da hovedsakelig på kalv. Men også reinbeitedistriktene lenger sør og i Trollheimen oppgir relativt stort tap til rovvilt. I tillegg til rovvilttap, kommer utfordringer knyttet til endrede klimatiske forhold, og ikke minst utfordringer knyttet til tap av beiteareal.

- Planen kan med fordel konkretisere ulike momenter som vurderes i anbefalingen om ekstraordinære uttak, og hvordan dette foregår.

Sekretariatets forslag til endring i kapittel 3.3.3, side 9 (endringer markert i gult):

3.3.3 Ekstraordinære uttak

Ekstraordinære uttak er uttak av rovvilt der Miljødirektoratet fatter en beslutning av eget tiltak. Oftest er det SNO som får i oppdrag å gjennomføre felling av ett eller flere individer av rovvilt i

spesielt skadeutsatte områder, eller for å forhindre etablering av reproduksjon i områder der dette er uønsket. Ekstraordinære uttak er dermed en særlig fellingsform der forvaltningsmyndigheten gjennom uttaket skal sikre at forvaltningsmålene for vedkommende bestand eller område oppnås, og der kvotejakt/lisensfelling/skadefelling ikke har bidratt tilstrekkelig til dette. Det er en vanlig misforståelse at ekstraordinære uttak skal brukes til å ta ut en eventuell resterende lisenskvote. Dette stemmer ikke, da Miljødirektoratet kan fatte vedtak om ekstraordinære uttak av både flere og færre individer enn resterende kvote, og i andre områder enn der hvor det eventuelt er dyr igjen på kvota. Roviltnemnda har ingen myndighet til å fatte vedtak om ekstraordinære uttak av rovvilt, men kan signalisere ovenfor Miljødirektoratet hvilke områder og arter som bør prioriteres for dette. Bestandsstørrelse, samla belastning, skadesituasjonen, den geografiske differensieringen og fordeling av bestanden og ynglinger vil være viktige momenter som vurderes i en slik anbefaling. Den viktigste arenaen for nemnda signalisere områder som bør prioriteres for ekstraordinære uttak av for eksempel jerv, er gjennom det årlige vedtaket om lisensfellingskvote for jerv.

- Planen bør inneholde generell informasjon om nemndas møtevirksomhet, og hvor publikum finner informasjon om kommende møter og protokoller fra tidligere møter. Sekretariatet foreslår at et avsnitt om dette plasseres under kapittel 1, og da kanskje i delkapittel 1.2 om rovviltnemndas ansvar og rolle, evt. et eget delkapittel om møtevirksomhet i nemnda e.l.

Sekretariatets forslag til tekst:

Roviltnemnda møtes jevnlig gjennom året for å fatte vedtak og diskutere saker om rovviltforvaltning i sin region. Roviltnemndas møter er åpne, slik at de som ønsker å være med på møtene har mulighet til det. Informasjon om møtetidspunkt og referater fra møtene legges ut på sekretariatets nettsider⁴. I 2015 fikk rovviltnemnda i region 3 Oppland i oppdrag fra Klima- og miljødepartementet å koordinere arbeidet med en samordning av forvaltningen av den sørnorske jervebestanden. Dette samarbeidet legger opp til minst ett årlig møte mellom region 3 Oppland, region 5 Hedmark og region 6 Midt-Norge om felles jerveforvaltning.

- Skrivefeil i første avsnitt side 17, er med noe overflødig i setningen om SNO som bistår kommuner. Må fjernes.
- Skrivefeil i første avsnitt om tap av husdyr på utmarksbeite på side 12. I teksten henvises det til figur 4, som er statistikk for 2022, ikke 2021. Må endres.
- Kapittel 6 går plutselig over hele bredden av A4-siden, og bryter dermed mønsteret så langt i planen med at kapitlene er delt inn i to kolonner som leses helt ned (Innspill fra Pål Eiden). Bli rotete.

⁴ Informasjon om møter i rovviltnemnda i region 6 Midt-Norge:

<https://www.statsforvalteren.no/nb/Trondelag/Miljo-og-klima/Rovvilt/Rovviltnemnda-region-6/>